

Hz. Muhammed (s.a.v.)'in Risalet Öncesi Hayatı

Hz. Muhammed (s.a.v.) Amcası Ebû Tâlib'in Himayesinde

Dedesinin vefatı Hz. Muhammed (s.a.v.)'i derinden etkilemişti. Şimdi başka bir evde başka bir himayede yaşamak zorundaydı. Ebû Tâlib, Peygamberimizin babası Abdullah'ın ana baba bir, öz kardeşiydi. Maddi durumu pek parlak sayılmazdı. Sırf bu yüzden babasından kendisine miras kalan "sikaye" yani hacılara su dağıtma vazifesini mali durumu daha iyi olan kardeşi Abbas'a devretmişti. Ama Hâşimoğullarının lideriydi. O kadar ki Hâşimoğullarının oturduğu mahalle Ebû Tâlib'in adıyla anılırdı. Maddi gücünü kaybetmiş olsa bile kabile reisliği sebebiyle Kureyş'ten ve diğer kabile reislerinden saygı görürdü.

Ebû Tâlib'in eşi Fâtıma bint Esed idi. Peygamberimizin "annem" deyip çok saygı gösterdiği Fâtıma, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i çocuklarından ayırmamış, ondan sevgi ve şefkatini esirgememiştir. Hz. Muhammed (s.a.v.)'e peygamberlik gelince Efendimize iman edip Müslüman olmuştur.

Ebû Tâlib bin Abdulmuttalib'in Fâtıma bint Esed'den altı çocuğu dünyaya gelmiştir. Bunlardan en bilinenleri

Hız. Câfer ve Hız. Ali'dir. Ebû Tâlib, Peygamber Efendimiz Hız. Hatice ile evlenene kadar onu himaye etmeye devam etmiştir. Peygamberimiz evlenince maddi olarak zenginleşmiş, Hız. Ali ibn Ebî Tâlib'in himayesini üstlenmek suretiyle amcasına yardımcı olmuştur.

Hâşimoğullarının reisi olarak Ebû Tâlib'in Efendimiz (s.a.v.)'i himayesi vefatına kadar devam etmiştir. Ebû Tâlib'in iman edip etmediği konusu siyer araştırmacıları tarafından konu edilmiş, fakat ortak bir görüşte mutabık kalınmamıştır. Ehl-i sünnete ait muhtelif hadis ve tefsir kaynakları, "*Sen sevdiğini hidayete erdiremezsin, bilakis Allah dilediğine hidayet verir.*" (Kasas suresi, 28:56) ve "*Ne Peygamber'in ne de müminlerin akrabaları bile olsa müşrikler için af dilemeleri uygun olmaz.*" (Tevbe suresi, 9:113) mealindeki ayetlerin Ebû Tâlib hakkında nazil olduğunu kaydederek. Mezkûr anlayışa göre Ebû Tâlib imanını ikrar etmemiş, kınanmak endişesi ile atalarının inancına sadık kalmıştır. Şia kaynakları ise Ebû Tâlib'in mümin olarak öldüğünü ifade ve kabul etmektedir.

Hız. Muhammed (s.a.v.)'in Ticari Hayatı

Hız. Muhammed (s.a.v.) Mekke şehir devletinin güçlü ailelerinden birinden gelmekle birlikte şehrin ekabirinden değildi. Ekonomik, sosyal veya siyasi anlamda Mekke şehir devletinin önemli simalarından biri sayılmazdı. O Abdulluttalib'in yetimi, Ebû Tâlib'in yeğeni idi.

Amcasının ekonomik olarak gittikçe zayıflaması ve hane halkının kalabalık olması Hız. Muhammed (s.a.v.)'i

sorumluluk almaya sevk etmiştir. Amcası ile beraber ticaret kervanlarına katılması ve sürü güdüp çobanlık yapması bu sorumluluk alma girişiminin örneklerindedir. Hz. Muhammed (s.a.v.) daha sekiz yaşındayken amcası ile Şam'a giden bir ticaret kervanında bulunmuştur. Şam yolunda Bahira isimli bir Hristiyan din adamı ile yaşadığı olay kaynaklarda zikredilir. Bahira ilim sahibi bir rahipti. Gelmesi muhtemel bir peygamber beklentisindedir ve Hz. Muhammed (s.a.v.)'i görüp onunla konuşunca Mekke'li bu çocuğun müjdelenen peygamber olabileceğini düşünür. Ebû Tâlib'e bu çocuğun neyi olduğunu sorar. Ebû Tâlib de babası olduğunu söyler. Bahira "Bu çocuk yetim olmalı. Sen bu çocuğun babası olamazsın." deyince Ebû Tâlib onun kardeşinin oğlu olduğunu ve babasının da vefat ettiğini söyler. Bunun üzerine Bahira Ebû Tâlib'e bu çocuğu korumasını ve hemen Mekke'ye geri götürmesini telkin eder.

Kaynaklara göre Hz. Muhammed (s.a.v.) birçok kez çeşitli ticaret kervanlarında ücretli olarak çalışmıştır. Diğer amcası Zübeyr ile birlikte de Yemen'e ve Bahreyn'e gitmiştir.

Muhammedu'l-Emin

Hz. Muhammed (s.a.v.) Kureyşli tacir Sâib b. Ebî Sâib ile ortaklık yapmıştır. Onunla Habeşistan'a gitmiş, oradan satın aldıkları elbiseleri Mekke'de satmıştır. Sâib, Hz. Muhammed (s.a.v.) hakkında "Muhammed ne iyi ortak! Hile, aldatma ve sertlik nedir bilmez." demiş ve

Vahiy ve Risalet

Hira Nur Mağarası ve İlk Vahiy

Hz. Muhammed (s.a.v.) Mekke şehir devletinin işleyiş ve gidişatından hoşnut değildi. Putperestlik, kuvveti referans alan, hak ve adaletten yoksun işleyiş, mağdur ve mazlum kişi ve toplumların içler acısı durumu, zenginlerle fakirler arasındaki ekonomik ve sosyal uçurum, yok yere çıkarılan savaşlar, içki, kumar, fuhuş, tefecilik... Tüm bu olumsuzluklar ve daha niceleri Mekke'ye çöreklenmiş, güzel hasletleri örtmüş, boğmuş ve âdeta yok etmişti.

İşte bu hoşnutsuzluk Hz. Muhammed (s.a.v.)'i uzlete yönlendiriyordu. Arapların âdetlerinden biri de buydu. Sıkılan, bunalan ve tefekküre ihtiyaç duyanlar şehrin dışında, dağlarda, mağara kuytularında halvete çekilirler ve iç muhasebe yaparlardı. Peygamber Efendimiz de son birkaç yıldır şehirden uzaklaşıyordu. Bazen bu halvet hâli 10 gün sürerken bazen 30 gün de sürebiliyordu. Resûlullah (s.a.v.) bu halvet hâllerinde kendisini, hayatın anlamını, Mekke'yi, Mekkelileri, yeryüzü ve gökyüzünü, tüm bunların sahibi olan "Yaratıcı"yı düşünüyordu. Putperest hiç olmamış, putlara hiç tapmamıştı.

Yine böyle bir halvet hâlinde, Hira Dağı'ndaki Nur mağarasında iken o güne kadar hiç tecrübe etmediği olağanüstü bir olay yaşadı. Biri aniden kendisini kucaklamış ve sıkılmıştı. Neye uğradığını şaşırılmıştı. Neredeyse kaburga kemikleri kırılacaktı. Ardından bir "emir" ile irkildi: "Oku!"

Şaşırılmıştı. "Ben okuma bilmiyorum." dedi. Kendisini bir kez daha canını yakacak şekilde sıkın kişi yine aynı emri yineledi: "Oku!"

Yine aynı cevabı verdi: "Ben okuma bilmiyorum." Aynı senaryo tekrarlandı. Sanki kendisi farkında değildi ama aslında okuyabiliyordu. Kendisiyle konuşan kişi onu bir kez daha sıkıca sıkıp talebini yeniledi: "Oku!"

Bu sefer de aynı cevabı alan bu davetsiz misafir ağır ağır ama çok etkili bir sesle konuşmaya devam etti:

اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝١ خَلَقَ الْإِنْسَانَ
مِنْ عَلَقٍ ۝٢ اِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝٣ الَّذِي عَلَّمَ
بِالْقَلَمِ ۝٤ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝٥

"Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı alaktan (asılıp tutunan zigottan) yaratmıştır. Oku! Kalemlle (yazmayı) öğreten, (böylece) insana bilmediğini bildiren Rabbin sonsuz kerem sahibidir."

Risalete Kucak Açan Şehir: Yesrib Medine'ye Dönüşüyor

Hız. Muhammed (s.a.v.)'in Yesrib'e gelmesi ile birlikte köklü değişiklikler olmuş ya da olmaya başlamıştı. Hicret ile Müslümanlar bireysel inanalar olmaktan bir cemaate hatta bir topluma geçiş yapmışlardı. Artık İslam onların sadece inanç ve ibadetlerini değil ailevi, sosyal, ekonomik ve siyasi tavırlarını da düzenliyordu. Mekke'nin kurulu düzeninin dışına çıkan Müslümanlar Yesrib'de kendilerine ait yeni bir düzen kuruyorlardı.

Efendimizin Yesrib'e gelmesi ile şehrin adı da değişmişti. "Zarar vermek, karıştırmak, kötölemek, başa kakmak, bozmak" gibi anlamlara gelen şehrin ismi Peygamberimizin isteği ile "Tâbe, Taybe" yani "hoş, güzel" olarak değiştirilmiş, daha sonraları ise şehir "Medînetü'n-Nebi (Peygamber'in şehri)" ve "Medînetü'l-Münevvere (nurlu şehir)" isimleriyle anılmaya başlanmıştır.

Medine'de değişen sadece şehrin adı değildi. Yıllardır aralarında kan davası olan iki düşman kabile Hazrec ve Evs Müslüman olmuşlardı. Kaynaklar bu husumet ve savaşların 120 yıldır sürdüğünü ve bilinen en uzun kabileler

arası savaş ve husumetin Evs-Hazrec dūřmanlıęı olduğunu aktarırlar. Aralarındaki en son savaş hicretten beř yıl önce olmuş; iki kabileden de onlarca kiři hayatını kaybetmişti. Yeni dinin inananları olmak onları kardeş kılmış, 120 yıllık kan davası bōylelikle bitmişti. Bu Medine'ye sulhun, barışın egemen olması demektir.

Medine'de sadece Evs ve Hazrec yařamıyordu. Hatta onlar bu toprakların nispeten daha yeni sakinleriydiler. Bu topraklarda Babil sūrgūnūnde buraya gelip yerleřmiř, gūçlū ve zengin Yahudi kabileler yerleřik durumdaydı. Yesrib'de irili ufaklı 20 Yahudi kabilesinin varlıęını kaynaklar ifade ederler. Bunlardan ōne çıkan ūç tanesi Kuryzaoęulları, Nadīroęulları ve Kaynukaōęullarıdır.

Yahudiler tek tanrı inancına sahiptiler. İsrailoğullarından son peygamberin geleceği beklentisi ve iddiası içindeydiler. Putperest Araplarla ilişkileri sınırlıydı. Kendileri "Ehl-i kitap", Araplar ise "ūmmi" idiler. Bu niteleme bir miktar da aşağılama içeriyordu. Araplar vahye muhatap olmamış bir topluluktur. Őimdi ise peygamber olduğunu iddia eden bir Arap ile karşı karşıya oldular ve bu onların en ōnemli tezlerini sarsıyordu. Őayet son peygamber Arap ise Yahudi bir peygamber gelmeyecekti. En temel ōvūn kaynaklarını kaybetmişlerdi. Bir de Arap bir peygamberi kabul edip ona tabi olmak onlara çok ağır geliyordu.

Olayın dinī boyutunun ōtesinde siyasi ve sosyo-ekonomik boyutları da vardı. Siyaseti kontrol edenler zengin ve gūçlū Yahudi kabileleriydi. Evs ve Hazrec'in arasındaki kan davası onları gūcsūz kılmıřtı. Nadīroęulları bu

Mekke'nin Fethi, İslam'ın Yerleşmesi ve Yayılması

Hudeybiye Anlaşması ile tesis edilen barış süreci Müslümanlar açısından büyük bir kazanım olmuştur. Hem savaşlardan uzak kalıp barış ortamında yaşamışlar hem de gayrimüslim toplumlarla iletişim kurup dinlerini tebliğ edebilme imkânı bulmuşlardı. Bu süre içerisinde yapılan seriyelerle ticaret yollarının güvenliğini sağlamışlardı. İslam toplumu barış ortamında gelişmiş, güçlenmiş ve saygınlık kazanmıştı.

Mekke'nin Fethi

Hz. Muhammed (s.a.v.) Kureyş ile yapılan anlaşmaya her hâl ve şart altında sadık kaldı. Aradan iki yıl geçmişti. Benî Bekir ve Huzâa arasında cahiliye döneminden beri süregelen kan davası ortadan kaldırılmasına rağmen Kureyş'in desteğini alan Benî Bekir, Huzâa'ya gece baskını düzenleyerek kabilenin reisi Ka'b b. Amr ile bazı Huzâalılarını öldürdü.

Huzâa kabilesi müttefikleri olan Efendimize elçiler gönderip durumu bildirdiler. Peygamberimizden anlaşma

gereği yardım talep ettiler. Anlatılanlar Peygamberimizi çok rahatsız etti. Efendimiz hiddetlendi, oturduğu yerden ayağa kalkarak *“Eğer yardım etmezsem, yardım görmeyeyim! Huzâalılar bendendir, ben de Huzâalılardanım!”*

Allah Resulü önce Kureyş'e arkadaşlarını göndererek Benî Bekir ile olan ittifak anlaşmasından vazgeçmeleri, öldürülen 23 Huzâalının kan bedellerini ödemeleri veya savaşmaları taleplerini iletti. Kureyş bu taleplere olumlu ya da olumsuz bir karşılık vermedi. Huzâa'ya yapılan tecavüzü görmezlikten geldi. Olayı zamanın akışına bırakıp kapatmak niyetindeydiler. Yine de huzurlu sayılmazlardı. Medine'nin ne düşündüğünü öğrenmek ve barış anlaşmasını yenilemek kastı ile reisleri Ebû Süfyan'ı Medine'ye gönderdiler. Ebû Süfyan Medine'de kendisine açılan bir kapı ve “hoş geldin” diyecek bir muhatap bulamadı. Hatta kaynaklar Ebû Süfyan'ın kızı ve Resûlullah'ın eşi olan Ümmü Habîbe'nin bile babasına iltifat etmediğini, oturmak istediğinde “O oturduğun Hz. Peygamber'in minderidir.” diyerek babasın altından minderi aldığını yazmaktadır.

Ne Resûlullah'tan ne ashabın ileri gelenlerinden yüz bulamayan Ebû Süfyan eli boş Mekke'ye döndü. Ebû Süfyan Kureyş'i güven altına alan bir barış haberi getirmediği gibi tehlikede olduklarını ve hazırlanmaları gerektiğini bildiren savaş ilanı ile de gelmemişti. Bu belirsizlik hayra alamet değildi.

Efendimiz arkadaşları ile istişare edip büyük bir gizlilik içinde kuvvet toplamaya başladı. Müttetik kabilelerin